

Theoria doloris, / quam ... , conabitur ... Antonius-Josephus Depinoy, ...die Martill 1757. ; Praeside ... Francisco de Sauvages, ... ; Pro baccalaureatûs gradu consequendo.

Contributors

Boissier de la Croix de Sauvages, François, 1706-1767.
Depinoy, Antoine Joseph.
Ecole de médecine de Montpellier.

Publication/Creation

Monspeliî : Apud Joannem Martel, ..., 1757.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ut5ydg6y>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

5

THEORIA DOLORIS,

QUAM Deo-Duce, & Auspice Dei-Parâ, tueri conabitur, in Augustissimo Monspeliensi Apollinis Fano, ANTONIUS-JOSEPHUS DE PINOY, Castro-Cameracensis apud Cameracenses, Artium Liberalium Magister, & jamdudùm Medicinæ Alumnus, die Martii 1757.

PRÆSIDE

R. D. D. FRANCISCO DE SAUVAGES,
Regis Consiliario ac Medico, Medicinæ & Botanices
Professore Regio, nec-non Academiæ Regiæ Scien-
tiarum Monspeliensis, Upsaliensis, Londinensis,
Stokolmiæ, Physico-Botanicæ, Florentinæ, Prussicæ,
Naturæ Curiosorum, Institut. Bonionensis Socio.

Pro Baccalaureatûs Gradu consequendo.

MONSPELII,

Apud JOANNEM MARTEL, Regis, Occitaniæ Comitiorum,
& Universitatis Typographum, 1757.

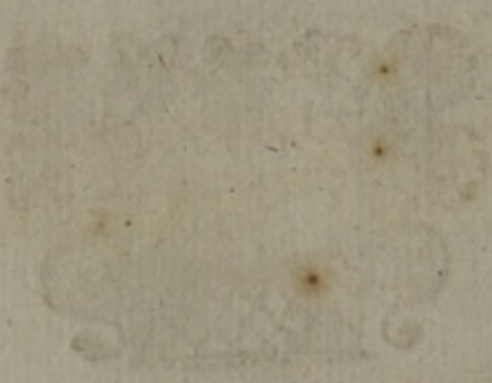
THE FRONT

OF THE

REPUBLICAN PARTY

OF THE

STATE OF NEW YORK

1871

Printed by the State Printer, Albany, N.Y.

VIRO

FAMA, MERITISQUE ILLUSTRISSIMO

D.D. PETRO POISSONIER,

EQUITI,

REGIS CONSILIARIO AC MEDICO,

FACULTATIS MEDICINÆ PARISIENSIS DOCTORI

MERITISSIMO,

SCHOLARUM PROFESSORI DESIGNATO,

NOSOCOMIORUM REGIORUM

PRÆFECTO,

CASTRORUM REGIS ET EXERCITUUM

PROTO-MEDICO,

RÉGÆ SCIENTIARUM ACADEMIÆ DIVIONENSIS

SOCIO,

LIBRORUM CENSORI REGIO,

NEC-NON IN REGIO FRANCIAE COLLEGIO MEDICINÆ

PROFESSORI CELEBERRIMO.

In Venerationis suæ testimonium,

D. D. D.

ANTONIUS-JOSEPHUS DEPINOY,

VIRO

FAMA MERITISQUE ILUSTRISSIMO

D. D. PETRO POISSONIER,

EQUITI,

REGIS CONSILIARIO AC MEDICO

REGULATAE MEDICINAE PARISIENSIS DOCTORI

MÉRITISSIMO,

CHOLARUM PROFESSORI DESIGNATO

NOBILIORUM REGIORUM

PRAEFECTO,

ASTRORUM REGIS ET EXERCITUM

PROTO-MEDICO,

REGIS SCIENTIARUM ACADEMIAE DIVINENSIS

SOCIO,

LIBRORUM CENSORI REGIO,

ECNON IN REGIO FRANCIAE COLLEGIUM MEDICINAE

PROFESSORI CELEBRISSIMO,

In Venerationis tuae testimonium,

D. D. D.

Antonius-Joannes Dierckx

THEORIA

DOLORIS MECHANICA.

DOLOR est molesta & confusa perceptio, qualis à fibrarum nervearum distractione, rosione, punctione, similive læsione oritur.

Perceptio molesta à sensatione seu actione corporis cujusvis in fibras nerveas oriunda, dolor est sensitivus, quæ verò ab actione simili in fibras cerebri medullares, aut sine ulla actione in corpus, ab animæ affectione dependet, dolor imaginarius est, qualem experiuntur somniantes, hystericae, artubus truncati, pathematis agitati, sine ullo vitio corporeo.

Dolor vulgaris à sensatione oriundus, pendet materialiter ab eâ nervis illatâ violentiâ, ex quâ rupturæ vel dissolutionis periculum imminet. Formaliter verò, à perceptione & metu hujus periculi proximè imminentis.

Causæ hujus actio, est proportionalis vi fibras impetenti, & attentioni animæ periculum ruptionis sentienti.

Fibræ nerveæ quæ magis exiles, nudæ, solitariae, tensæ illæ cæteris paribus, ab eadem vi faciliùs rumpuntur.

Corpora majorem vim habent, ratione molis, & ea plures simul fibras lacerant, & ratione velocitatis, & ea eodem tempore altiùs penetrando plures fibras attingunt.

Si vis corporum in nos agentium imminuatur à partium resistantiâ, quò major est moles simul partibus applicata, eò dolor est magis extensus, sed minùs intensus, quia corporis impetus à pluribus fibris sustinetur.

Si vis corporum in nos agentium, partium nostrarum resistantiâ, longè major sit, dolor quidem ab ejus actione velociori exurgens acutior est, sed tantò fugacior, quia lectis fibris nerveis earum sensus perit, & dolor evanescit.

Hinc patet cur ab eodem pondere capillorum fasciculum trahente, nullus dolor vel levis, si verò unicum pilum trahas, dolor acutus exurgat? Si pluma labii fibras leviter vellicet, sensatio molestior est quàm si carnes abdominis manu distrahantur? Quia fibrillæ nerveæ solitariae, nudæ, magis tensæ, magis à tractione periclitantur, quàm trunci nervei, carnibus immerfi, laxi.

Si globus in manum impingat, actio globi est ut ejus vis totalis, dùm manus resistit immobilis, ipsius globi vi minor, quò magis cedens, recedit manus, nulla, si manus pari velocitate recedat, quâ globus eam premit, omnium maxima, si in globum impetentem manus ipsa moveatur. Hinc gradus collisionis & doloris à contudentis instrumenti, actione & reactione quisque repetat.

Hinc sequitur sævos fore dolores, sive corpus humanum in parietem impingat, sive paries in corpus humanum irruat, sive calculus, dùm homo curru vehitur in renes impetat, sive ren vel vesica spasmodicè se constringens, calculum fortiùs comprimat.

Actio stimulantis in corpus nostrum, si par fuerit resistentia, est ut ejus vis, seu ut moles & velocitas quadrata conjunctim; quæcumque fuerit ejus figura. Sic globus plumbeus obtusissimus & minimus modo summa velocitate moveatur, duriores corporis nostri partes potest diffringere.

Si minimæ fluidi cujusdam moleculæ valeant solidas nostras partes rodere, dissolvere, certum est eas tantò majori velocitate pollere, quò minores sunt, aut indigere tantò majori temporis spatio ut datum effectum præstent, quò sunt pauciores.

Errant itaque illi qui vim corrosivam, stimulantem, dissolventem ex solâ molecularum minimarum stimulantis, vel solventis figurâ acutâ & rigiditate deducunt. Cùm figura acuta nullam vim habeat ad agendum, & tantum agat commodiùs, si vis sufficiens ipsi applicetur.

Ut aqua pura rodit durissimum metallorum, & oleum blandum dissolvit cuprum, ita moleculæ fluidi salibus, partibusque acutis ac rigidis destituti, valent nervos lacerare, rodere; ex eo quod fluidum rodat & stimulet, non sequitur illud gaudere rigidis & acutis particulis.

Vi adhæſionis moleculæ fluidorum agunt eò fortiùs in ſolida, quò major eſt mutuus eorum contactus; ſed mutuus contactus eſt major, quò major eſt affinitas gravitatis ſpecificæ, & ſimul molecularum & pororum eas recipientium. Adeòque vi adhæſionis moleculæ fluidorum, poſſunt agere plùs vel minùs in fibras nerveas corporis humani, licet ſphæricæ & obtuſæ ſint ac omnis duritiæ expertes.

Corpora molliffima ut aqua, ſi velociter impetantur ut à manu, non minùs reperiuntur quàm ſi forent dura, ita non minùs feriunt, ſi corporis ſolidi & reſiſtentis partes impetant, illa fluida, utrobique enim æqualis eſt collifio, ergò à vehementi actione corporis in nervos ad ejus duritiem non valet conſequentia.

Sic explodi poſſunt errores, quos in ſcholas induxit cartefiana, in mechanicis ſæpiùs erronea philoſophia; qui tamen errores, ſi longis præjudiciis confirmati, vix avelli poſſunt.

Principia morborum dolorificorum ſunt: Vel 1°. *Instrumenta* mechanicè pungentia, oſſa acuminata fracta, calculi aſperi renibus impacti, vel prementia ut calculi ſphærici politi, vel trahentia ut quæ os luxant, ſubluxant vel vulnerantia ut contundentia, ut vis corporum in nos impingentium, aut corpus noſtrum in dura obvia lapſu, impetu impactum.

Vel 2°. *Infarctus* vaſorum ſeu obſtructio à copioſo, vel ſpiſſo, fluido, maximè ſi retroſequens fluidum urgeat infarctum, undè vaſa infarcta aggravantur, diſtenduntur, hinc dolor gravativus, vel etiam diſtrahuntur fortiùs, undè dolor diſtenſivus, vel inflammata pars in acumine ferè laceratur, hinc dolor punctorius, perterebrans, pulſans cum inferciuntur arteriæ antequàm in reticula vel in venas abeant.

Hujus *Infarctus* quantitas eſt eò major quò emiſſaria fluidi magis ejus effluxui reſiſtunt, vel culpâ ſolidi conſtricti, compreſſi, vel culpâ fluidi viſcoſi, craſſi, & quò immiſſaria fortiùs immiſſum recipiunt ſimul fluidum, ut à corde vehementer contracto ab ipſo immiſſario fortiùs pulſante, vel ſpaſmodicè ſe contractente; utraque enim de cauſâ pars infarcta fortiùs diſtenditur, premitur, concutitur, ut accidit in phlegmone, hinc dolor vehemens.

Vel 3°. Vitia solidorum dolori ansam præbent, quia majori *Erethismo* pollent, aut ob præviã tensionem, aut ob influxum fluidi nervei majorem quò tenduntur, aut ob phlogosim, aut ob sensibilitatem adauctã à metu, debilitate, pathemate, subitaneâ & inassuetã actione, partis teneritudine. Sic metus titillationem reddit dolorificã & intolerabilem; assuetudo tegendi caput facit ut à levi aurã si detectum fuerit frigeat, oculi ophthalmici diù clausi cum sanati sunt à luce etiam læduntur; pars nimis diù calide fota & remollita dein à minimã causã dolet. Ægri debilitati delicatiores fiunt, & molestius afficiuntur à levibus incommodis; nerveæ fibræ aëri expositæ nudæ, ab aëris attactu dolent acerrimè; tendines tormentis distracti, levi pressione dolent, oculi phlogosi affecti lucem non tolerant. Convulsa intestina, colicam, ileum inducunt.

Vel 4°. *Acrimonia* humorum ut bilis urinæ, ichoris, puris, tabi, virûs syphilitici, scabiosi, cancrofi & similibus dolores excitat maximè pruriginosos rodentes, acres, calidos, urentes, vi adhæisionis, & quoniam diversa corporis solida viscera ac colatoria, gaudent diversã gravitate specifica, ut docent statica Hambergeri experimenta, idem fluidum acre illi potiùs adhæret parti quàm alteri, eadem ratione quã bilis potiùs seceratur in hepate quocum gravitate specificã affinis est, & urina in rene & saliva in parotide, non verò è converso. Hinc intelligitur cur materies arthritica articulos, rheumatica musculos, syphylitica vetus periostæum, scabiosa cutim, &c. aggrediatur ibique dolores excitent.

Vel 5°. Conatus naturæ ad expellendam aut corrigendam materiem quamvis morbificã sive acrem sive blandã, sed copia, vel situ incommodã, sive conatus sit rationalis, sive erroneus, sive voluntati congruus, sive illi repugnans atque hi conatus sunt frequentissimum dolorum principium. Dolores capitis non rarò sunt à conatu naturæ ad excitandã narium hemorrhagiam, dolores pectoris à conatu naturæ ad expectorandã materiem morbificã, undè tot dolores pertinaces capitis, pectoris, uteri abortis hemorrhagiã, hemoptysi, catameniis evanescent. Dolores partûs non certè à pondere fetûs, quippè quidni pridie doleret uterus? Cur illico noni mensis sine tantùm illi

dolores excitantur, & per intervalla deinceps continuò breviora revertuntur eodem dato pondere? Dolores illos excitant constrictiones naturales uteri quæ ligamenta lata distrahunt; Revertuntur illa iterùm tormina cum excluso fetu sequenti die excludendi sunt grumi cruoris in utero concreti, orificium adhuc dolens diduci debet per violentiam quâ constringitur uterus, indè dolores atroces. Quis ignorat autem in partu, voluntatem quandoque naturæ suppetias ferre in eliminando fetu?

Indicatio rationalis est cognitio utilitatis vel opportunitatis cujusdam auxilii in dato morbo adhibendi ex quâ determinatur voluntas ad illud agendum vel præscribendum quod profuturum esse cognoscimus.

Indicatio empirica est memoria utilitatis quâ quoddam auxilium in simili casu fuit adhibitum, etiam si modus agendi & morbi conditio seu causa ignoretur. Hæc valet in usu remedium specificorum, & arcanorum, quorum utilitas solâ experientiâ vel historiâ comperta est.

Indicantur in omni dolore sensitivo 1°. Laxantia quæ fibræ nerveæ distractæ tensionem minuunt 2°. Anodyna quæ animæ sensibilitatem tollunt vel minuunt. Nam cum laxantia & anodyna necessariò destruant sensibilitatem & distractionem quæ simul junctæ dolorem constituunt, ex illorum usu cognoscimus ægrum meliùs habiturum, ergò ea auxilia ut potè profutura indicantur.

Verùm cum partium laxitas earum officiis noceat, animæque somnus & stupor ejus actiones liberas impediat, ille status diù durare sine sanitatis detrimento non potest, nec narcotica possunt continuò deglutiri. Necessum est ut principia doloris seu causas etiam hujus distractionis tollamus. Principia verò sunt vel instrumenta mechanicè lædèntia, vel infarctus, vel acrimonia, vel erethismus, vel demùm naturæ conatus, iisque sublatis tollitur distractio quæ doloris causa est materialis, ergò ea auxilia indicantur quibus ea tolluntur principia.

Irritantia mechanica sunt vel externa ut chlamides pectus constringentes, calcei pedem prementes, collaris, vincula arctiora quæ removenda sunt. Vel interna ut calculus vesicæ qui lithotomiâ educendus, fetus mortuus cujus partus provocandus,

scybala dura clysmatis educenda, saburra emetico catharricovè ejicienda, fragmentum cranii trepano attollendum, pus in abscessu, cui via paranda, quibus omnibus chirurgica auxilia sæpiùs competunt.

Infarctus fit vel per fluxionem ut phlgmo, erysipelas cujus remedia in classi inflammationum quærantur, vel per congestionem ab humorum spissitudine & crassitie vel siccitate, quæ indicant medicamenta resolventia seu ea quæ physicè agendo fluidis inspissatis fluiditatem conciliant. Illa verò agunt imminuendo mutuos contactus humoris concreti; sive interponendo moleculas aqueas sphæricas ut diluentia, emollientia; sive interjiciendo particulas igneas quæ moleculas cohærentes separent ut calida; sive intermiscendo particulas fluidi specificè levioris ut resinosa, oleosa, unguenta; sive impediendo perspirationem eamque colligendo, undè veluti in balneo vaporis retinetur pars infarcta quod præstant emplastica, unguinosa.

Sed quoniam infarctus dolorificus simul stipatur tensione nervorum, eaque tensio laxantibus simul & anodynis minuitur; Ea præ cæteris eligenda resolventia quæ simul emollientia sunt & anodyna, quæque cutim satis altè penetrant ut ad partem affectam devenire possint.

Talia sunt flores chamæmeli & meliloti, folia cicutæ & hyosciami ex quibus in aquâ, vel lacte coctis parantur cataplasmata vel intinctis linteis fomenta partibus calidè admovenda: farinæ etiam quatuor resolventes dictæ orobi, lupini, fœni græci in pastam redactæ, addito croco, oleo lini, & similibus; ovorum vitelli; sperma ceti, catelli, columbæ, pulli juniores vivi secti & lateri capitivè dolenti vel contuso vel bubonoceli applicati optimè resolvunt & sedant. Idem præstant axungia, adipes, olea, butyrum lactis, cacao, quæ, etiamsi à causâ frigidâ, dolentibus calidè illinuntur super positâ chartâ emporeticâ; huic scopo etiam conducit vinum rubrum quò, cum micâ panis paratur, cataplasma resolvens, ast ex spiritu vini & camphorâ, cujus uncia libram spiritus vini ingrediatur, fit resolvens penetrans & antiphlogisticum; etiam saponis in aquâ vitæ soluti & partibus dolentibus applicati, nec non irrigationes, semicupia ex aquis thermalibus sulphureis, quæ dolores rheumaticos resolvendos fugant.

Interna resolventia doloribus accommodata sunt chinæ radix, falsa parilla, dulcamara & potissimum electrificatio, chinæ radix confissa bulliat in aquâ, vel jusculo à dragmâ semisse ad dragmam pro quovis jusculo; falsæ parillæ semi uncia pro quavis aquæ librâ, potum præstat optimum; dulcamaræ stipites in lacte cocti vim resolventem & anodynam lacti conciliant modo magnâ copiâ lac singulis diebus bibatur. Sed in doloribus rheumaticis à lymphâ spissâ factis, in ischiade, nihil est utilius iteratâ quotidie electrificatione, scintillis è collo extricatis & additâ sub finem levi fulminatione, quo solo auxilio innumeros sanatos vidimus. Conducunt & laconica seu stuphæ, fomenta calida ex foliis ebuli vel hederæ in aquâ vel sub cineribus coctis & parti dolenti ac œdematosæ admotis.

Ubi acrimonia datur, conducunt edulcorantia, in calidis doloribus à sanguine exsucco, lymphâve aridâ productis, in hunc finem parantur ex pullo juniore, ranis, vitulinâ carne decocta quæ formâ ptisanæ, jusculive potantur ubertim, præmissis generalibus; præmissis jusculis, interposito leni cathartico, lactinia feliciùs adhibentur ut lac asininum, vaccinum, caprillum, ea pro omni cibo arthriticis, rheumaticis feliciter usurpantur. Flores malvæ, violæ, radices althææ, semina lini infusa in sufficienti aquæ copiâ suppeditant potum calculosis, dysentericis optimum. Extus edulcorant cataplasma de micâ panis cum lacte & croco, de orizâ coctâ, pulpa radice althææ, & axungie recentis, butyrum insulsum, unguentum de althæâ modo recens sit: oleum olivarum, amygdalarum.

Ad erethismum & naturæ conatus compescendos conducunt laxantia demulcentia ut balneum in oleo, in decocto foliorum malvæ, violæ, clysmata ex iisdem, litus, potus diluens & demulcens, maximè oleum amygdalarum dulcium intùs & extùs usurpatum; præstant & in doloribus acutis velfebrilibus phlebotomiæ, hyrudines, sed demùm ubi dolor non est gravativus, nec æger interno capite laborat, hos erethismos & quosvis naturæ ferocios conatus moderantur & sedant anodyna & narcotica, maximè in doloribus spasmodicis, sine soporis metu, in hystericeis motibus, in atrocibus quibusvis membranarum divulsionibus, in colicâ, ileo, nephritide.

Mitissima sunt syrupus de papavere albo, qui puerulis ad dragmam, adultis à semi unciâ ad unciam datur; diacodium quod opii partem recipit minori copiâ præscribitur; caput unum aut alterum papaveris albi quod in paucâ aquæ copiâ coquitur & decoctum hauritur; laudanum adhibetur ubi dosis sirupi papaverini non sufficit, atque laudanum liquidum intus guttatim usurpatur, ut à guttâ unâ ad sex pueris, ad viginti & multò plures adultis minorem dosim expertis. Solidum laudanum à semi grano præscribitur, sensim augendo vel quartâ quâvis horâ repetendo, vel majori dosi initium ducitur si dolor urgeat. Theriaca recens etiam usurpatur cujus una dragma continet opii granum. Vel diascordium cujus una dragma vix dimidium opii granum continet. Vel pilullæ de cynoglossò cujus grana octo continent opii & seminum hyoscyami ex singulis granum unum. Vel sapo starkei, hic vix usitatus.

Ex laudano solido ad grana tria cuique unciæ unguenti de altheâ mixto, fiunt litus anodyni; ex granis aliquot laudani & tacamachâ, vel galbano fiunt emplastra temporibus applicanda.

Verum & narcotica quandoque intus non adhibenda, possunt extus admoveri ut folia hyoscyami, cynoglossi, stramonii, lacti vel aquæ incocta & in cataplasma seu pulpam redacta, sic succus solani hortensis, phitolaccæ cum oleo lenissimo tritus in marmoreo mortario, abit in unguentum quod ulceribus cancræ applicatur, sic balsamum tranquillum calidum partibus admovetur.

Ubi vires sunt refocillandæ, stomachus roborandus, humores torpidi dissolvendi, anima exhilaranda, doloresque spasmodici compescendi guttæ minerales anodynæ frustulo sachari affusæ intus sumantur; nitrum in doloribus nephriticis & calore, siti, stipatis, modo non sputi supprimendi periculum sit, usurpatur, hujus grana decem vel viginti in singulis ptisanæ libris sufficiunt, id fervorem temperat, & sanguinem dissolvit.

Sal sedativum Hombergii in doloribus hysteris ad grana duo, vel formâ ptisanæ ad grana decem usurpatur, in animi anxietatibus, agrypniâ. Nullus sopor ad æthereo liquore Hofmanni, nitro, nec à sedativo sale Hombergii pertimescendus est.

Si primæ viæ antè opiatorum usum internum non sint expurgatæ, metuendæ sunt cardialgiæ, nausæ; si sanguis non sit
edulcoratus.

edulcoratus & solida laxata, metuendum est ab hujus usu delirium, aut sopor turbulentus, anxius, agrypniâ peior, expectandus.

Narcotica evacuationes supprimunt, naturæ conatus suspendunt, ab his itaque abstinendum cum evacuationes & naturæ conatus necessarii sunt ut in asthmaticis; vires fractas ab evacuationibus immodicis ut dysenteriâ, cholera, reficiunt: suppressa ob dolorem & spasmus catamenia non retinent. Ast facile eorum usus in consuetudinem difficilè deponendam abit, nisi edulcorantia in narcoticorum locum sensim subrepant.

Numquàm feliciùs naturæ conatus sedantur, quàm sublato eorum principio seu. 1°. Sublatâ materie morbificâ, ut avulso dente carioso in odontalgia, evacuatis sinibus frontalibus in hemicrania indè oriundâ, rejectis vomitu saburris quæ cardialgiam excitant, misso sanguine in rheumatismo calido & inflammatoriis morbis, extracto calculo in disuria calculosâ. 2°. Vel correctâ materie morbificâ, ut viru syphilitico per hydrargyrosim, scorbutico per lactinia, scabioso per sulphur, &c. hæc sunt omnium mitissima quæ dolores sedant auxilia. 3°. Vel revelendo seu naturæ conatus aliorum determinando per stimulantia, quæ tamen methodus empiricis ut plurimum relinquenda. Sic colicam cauterio actuali pedibus admoto curant javanenses. Sic sinenses moxâ accensâ urunt dorsum ut sopiant dolorem lateris, pollicis abductorem ad curandam odontalgiam, quam nostrates infuso in aurem allii succo sanant, cephalæam accensis capillis sanatam vidit Hombergius. Ischiadem combusto femore sanabat Hippocrates & quod ferrum non sanat, igne sanari pronuntiabat, vide Hertælii disert. De stimulantium effectu sedativo, hinc liquet quare emetica cephalalgia speciem sæpè tollant duplici titulo.

Ad sedantia referri debet nervorum parti dolenti prospicientium mechanica pressio, ut maxillaris inferioris juxtâ auriculam decurrentis, vel arteriæ temporalis in cephalæâ, nec non vinctura capitis in eodem morbo quibus frenatur naturæ impetus dolorem efficiens.

T H E O R I A

D O L O R I S P S Y C H O L O G I C A .

PSYCHOLOGIA est scientia eorum quæ per animam
possibilia sunt. *Wolf Psychologia rational. prelim.*

Animam in morbis dolorificis non merè passive se habere, sed pro doloris aversatione, & agendi potentiâ, quâ pollet, ad ejus principia tum avertenda, tum auferenda, diversos conatus edere, tum rationi, tum experientiæ consentaneum est.

Motiva itaque animam in his morbis ad agendum sollicitantia, fines quos ejus conatus intendunt, media quibus utitur, ad theoriam doloris Psychologicam attinent.

Nulla propositio certior est in anatomiâ, quàm hæc Psychologica, hominem scilicet, felicitatis seu non interruptæ voluptatis esse aded cupidum, ut quidquid meditetur aut exequatur, illud hujus finis gratiâ directè vel indirectè faciat. Ita ut philautia seu amor proprius, sit omnium hominis actionum autor & suafor.

Non verò solas actiones liberas philautiæ famulari certum est, sed etiam naturales in eum finem dirigi, docent, qui pathematum theoriam certiolem scripsere, ut Archiater Lachambre: & qui conatus irâ, metu, libidine, percitorum pro inconcinnis, & fortuitis machinæ & fluidi nervei motibus habent, non minùs errant, quàm qui motus oculorum, palpebrarum, pupillæ ex eo quod eorum non sumus conscii, pro inanibus & fortuitis habent, licet in eximios fines, ut visûs perfectionem dirigantur.

Philautia exigit ut quantum de machinæ suæ integritate, robore, pulchritudine & sanitate lætatur anima, tantum de ejus destructione, debilitate, deformitate, ægritudine mœreat. Mœror enim est intuitiva imperfectionis suæ cognitio, cum autem perfecta non sit machina nisi integra, robusta, pulchra, sana tendat ad hominis longævam felicitatem, omnes-

que ejus partes ad eundem finem conspirent; si quavis de causâ saucietur, vulneretur, corrumpatur ejus machinæ structura, ea imperfectior evadit, & ejus imperfectionis intuitu mœret, quæ ipsi unitur, & ejus conservacioni invigilat anima.

Nervorum discissionem, ruptionem, lacerationem inferunt quæcumque vulnera corpori extus inflicta, nervi enim custodiam fidelem referunt, quæ sensum moneat de periculo imminente; horum itaque læsio, distractio, non potest esse non molesta, atque molestia percepta tactu, ob imminentem partium ruptionem *Dolor* dicitur.

Omnis perceptio dividitur in sensitivam, & imaginariam, illa sensitiva est, quæ refertur ad objectum respectu cerebri externum, & ejus actioni tribuendam; sic visio sensitiva est scintillæ, si reapse scintilla exterior agit in organa visûs.

Perceptio verò imaginaria vel phantastica dicitur, quæ etiam si referatur ad objectum externum, fit tamen à solâ mutatione intrâ cerebrum, nulloque objecto simili præsentem seu agente in organâ, sic etiam si nulla reapse scintilla sit præ oculis, in diversis morbis cerebri, aut etiam percussio in tenebris oculo, scintillæ nobis repræsentantur, & visio illa imaginaria est.

Ita & errores in tactu admittuntur, quippè aliæ tactus operationes sunt sensitivæ & respondent objecto tactûs præsentem, ut dolor ab aciculâ manum actu pungente; aliæ verò sunt imaginariæ, ut dolor quasi ab aciculis pungentibus manum, quæ tamen ab aliquot annis fuit amputata, hujus verò doloris imaginarii exemplum vidimus, aliquot ab hinc annis in mendico, cujus humerus in nosocomio Sancti Elœi fuerat amputatus.

Cùm anima non possit contristari, quin huic attenda cætera objecta & negotia negligat, ut homo curæ intentus cæteris muniis minùs aptus est, à gravi dolore languent cæteræ functiones, quæ ab animæ actione tanquàm principio movente dependent: hinc actiones liberæ ut loquela, deambulatio, labores minùs ad vitam necessarij, actiones omnes artuum voluntati subditorum languent, intermittuntur, differuntur, segniter fiunt.

Actiones naturales ab animâ pendent, licet intellectus eas minimè determinet, nec voluntas præcipiat, ut motus cordis, respiratio, excretiones: quæ appetitu quodam jucundo sollici-

tantur, ut salivæ, ad jusculi suavis aspectum, languent admodum; intermittuntque quantum necessitas permittit: sic in dolore dirissimo pulsus exilior, debilior, rarior, respiratio similes pulsui patitur mutationes, ista quandòque suspiriosa, interrupta, querula, turbata, pulsus etiam quandòque intermittens, turbatus.

Actiones verò quæ vitæ actuali non sunt necessariæ, ut excretiones memoratæ, ut manducatio, horis assuetis ambulatio, omninò per horas, diesque etiam aliquot dimittuntur. Nulla voluptas, odoratum, visum, recreat, omnia displicent & fastidiuntur, appetitus ciborum, potulentorum, veneris, tabaci, caffè, &c. etiam si in deliciis prius habeantur, jam evanescit, ut apud eos qui magno mœrore à principio morali conficiuntur. Deglutio etiam difficilis quandòque evadit, & si cibi consueti solitâ dosi ingerantur, indigesti diù gravant stomachum.

Omnes partes consentiunt, seu se mutuo adjuvant, sic pedibus insistere stando non possumus, quin ad hanc stationem concurrant, musculi pedum, tibiæ, crurum, lumborum, pectoris, colli, &c. nec in hoc situ pedem loco movere, quin omnes prædicti musculi simul agant, nobis insciis, etiam invitis, ast si alter musculus V. G. in collo, dolorifico morbo laboret, is dum contrahitur dolet acrius, atque cum pedem stando, loco movemus, is contrahitur nobis invitis & insciis, ergò in hoc casu dolet acrius à motu pedis. Idem dictum esto de aliis partibus remotissimis, dum pes luxatus est, dum mariscæ podicis dolent, vel levissimus brachiorum, vel trunci motus dolorem redintegrat, tussis, excreatus eum exacerbat.

Hinc sedula arthriticorum, rheumaticorum, fractorum, luxatorum attentio, viriumque intensio, eo fine ut motus conspirantes etiam remotarum partium caveantur, vel lenissimè fiant; hinc posituræ delectus scrupulosus, hinc etiam partim virium impensa & debilitas in his morbis.

Ex summâ doloris aversatione, summa hujus principii tollendi enascitur cupiditas, tanta ut qui patientissimo aliàs animo sunt, in hisce tormentis impatientissimè moram tolerant, remedia expectent, & contrà obvios dolori sedando inutiles, facilè irascantur, ut in atroci dolore novam posituram à quâ levatum in se sperant, continuò quærant seu irrequieti sint, licet ex posi-

curæ mutatione sæpè magis doleant, vires exhauriant, perspirationem inhi-beant, hinc majora mala sibi accersant. Ea enim est hominis indoles, ut præ-sente dolore nihil ipsi videatur acerbius, undè omnia experiri mavult licet dubia, quàm certò pati statum præ-sentem.

Pathematum nexu, Deus optimus omnes homines invicem uniri voluit, quod tibi fieri vis alteri facias est principium divinæ sapientiæ, humanæque philautiæ consentaneum, si vis me flere dolendum est, primùm ipsi tibi: etenim pathemata velut si contagiosa forent, sive grata sint, sive ingrata cum adstantibus licet peregrinis & idioma non intelligentibus communicantur. Si quem videamus vel meritò, vel immeritò pœnis mulctatum, inviti vel volentes condolemus, & ad ipsi auxiliandum proni sumus; inquirant sagaciores quò mechanismo homo dolori ferendo impar ut infantulus diro cruciatu, excarnificatus, lachrymetur, voce querulâ, singultibus interpolatâ, viciniam excitet, aliàs ridiculis seu humanâ ratione vix explicandis, faciei distortionibus dolorem suum invitus exprimat. Rideat quantumvis stoicus hos inconcinnos, & ut putat inutiles, vel dolori exacerbando aptos naturæ motus: Nos in his miramur statim divinam bonitatem, quæ sancivit, his signis adstantes humanæ aut non ferinæ indolis condolere, & indè ad auxilium miseris ferendum excitari. Indè intelligimus quam sapienter hi motus, hæ distortionis faciei quæ aliis ridiculæ videntur, quia harum finem non percipiunt, à naturâ instituantur ut auxilium aliundè petat & imploret, ope vocis quæ à diversarum gentium hominibus confusè quidem, sed clarè cognoscitur: quod à loquelâ distinctâ vix obtineri posset.

Indè intelligitur cur magnus dolor mutus sit, cum eo affectus nullum auxilium speret; cur dolor ab inimicâ manu voluntariè nobis excitatus, lachrymas non extorqueat tunc inutiles, ast si quem videat sibi faciliùs compassurum, nec ipsi vires suppetant ad vindictam, illicò ad gemitus fletumque confugiat miser?

Nec quis objiciat idem in brutis fieri, adeòque hos fines naturam ad agendum non determinare, sed cœco mechanismo ea omnia deberi. Is verò supponit bruta non sentire, nec doloris remedia physica vel moralia quærere, cum contrarium

doceat experientia. Intellectus ad hos fines pervidendos necessarius non est, & instinctus sufficit, nec potest sentiri dolor quin ejus mali fugiendi nos, & bruta incessat cupiditas, quin simul & naturales & liberos, ad eum removendum conatus instituamus.

Conatus liberi maximè instituuntur, quoties principium materiale doloris in sensus incurrit. Sic si os in faucibus impactum, dolorem procreet, ipsamet quadrupedia musculos omnes vicinos contrahunt, ut os ejiciatur, si deglutiri nequeat; simul collum capite demisso vicinis corporibus apprimat in eundem scopum, jam digitos pedum anticorum intrà fauces adigit, ut obicem extrahat, aerem tussiendo velociter emittit, ut hac vi etiam, si fieri possit avellat, nec non vomitu, nausèaque iteratis illud foras eliminare tentat, non cessaturum à conatibus donec vires deficient, aut sese ab hoc malo liberet animal. Scintilla ignis in felis palmam advolet, illicò ignem fugit, velocissimè & currendo palmam exagitat, ut scintillam excutiat. Spina sit tendini infixæ, subitò dentibus, extrahere, motu brachii excutere spinam nititur; illi verò conatus qui in brutis merè naturales sunt in hominibus sæpè sunt liberi.

Verùm si spinula altè adaucta, extus non incurrat in sensus, tunc quid superest agendum quod natura non exequatur, in homine & in bruto? spinula illa vel destruenda est, vel foras educenda; tutum non est auxilium, sed parùm refert, ait celsus, utrum tutum non sit, modo unicum remedium: factò abscessu spinula quandòque corrumpitur, vel si sit metallica tandem puri innatans innoxia evadit; & cum extrorsum vergant ferè omnes abscessus, corpus nocuum feliciter demùm eliminatur. Ad hunc finem assequendum necessaria est inflammatio, undè quidem dolor augetur, & rarissimè corpus noxium vasorum & tendinum subsultibus frangitur, vel destruitur, ast cum instinctus non dignoscat quænam sit materiæ morbificæ durities, & sæpiùs in simili casu à fluido stagnante, cruore coagulato, similes dolores fiant, in quo casu subsultus, & contractiones spasmodicæ, vasorumque impetus acuti, ad malum tollendum sufficiunt, similes conatus edit natura.

Ast in his circumstantiis, magnum præsidium est medici intellectus vel scientia medica, quæ causas morbi distinguit & remedia aptiora, magisque rationi consona, partibus dolentibus applicat; inutilia tamen ut plurimum, nisi natura simul suam in curatione symbolum conferat.

Hactenus potissima dolorum symptomata ut anxietatem, gemitus, lachrymas, debilitatem ex principiis Psychologicis deduximus; plura superessent explicanda ut pervigilium: verum quisque ex prægressis illa deducere potest: sic ex lege sensationis non potest una vivida idea excitari quin aliæ ipsi alligari solitæ exsuscitentur, verum si plures simul ideæ sensitivæ claræ excitantur homo dicitur vigilare, ergò intelligitur quare vigilia dolores notabiles comitetur.

FINIS.

ARGUMENTABUNTUR

R. R. D. D. PROFESSORES REGII.

R. D. ANTONIUS MAGNOL, *Decanus, Procancellarius.*

R. D. HENRICUS HAGUENOT, *Prodecanus.*

R. D. ANTONIUS FIZES.

R. D. FRANCISCUS DE SAUVAGES.

R. D. FRANCISCUS DE LAMURE.

R. D. FRANCISCUS IMBERT.

